

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
GENERALINĖ PROKURATŪRA**

NUTARIMAS

nutraukti ikiteisminį tyrimą Nr. 09-2-031-99 dalyje

2014 m. lapkričio mėn. 03 d.

Vilnius

Generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroras Gintautas Paškevičius, susipažinęs su baudžiamosios bylos Nr. 09-2-031-99 medžiaga, nustatė:

Generalinėje prokuratūroje atliekamas ikiteisminis tyrimas baudžiamojoje byloje Nr. 09-2-031-99. Nuo 1999 metų spalio mėnesio ikiteisminis tyrimas buvo atliekamas pagal 1961 m. LR BK 67 str., 70 str., 92 str. 2 d., 105 str. 2, 4, 5, 6, 10, 12 p., 111 str. 2 d., 148 str. 2 d., 234¹ str. 3 d., 2010 metais nusikalstamas veikas perkvalifikavus, tyrimas buvo tęsiamas pagal LR BK 100 straipsnį.

2011 m. rugpjūčio 23 d. buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dar ir pagal LR BK 101 str. bei 103 str. 1 d., o 2012 m. spalio 17 d. pradėtas ikiteisminis tyrimas ir pagal LR BK 111 str. 1 d., 112 str.

Baudžiamojoje byloje nustatyta, kad organizuota grupė susidedanti iš ne mažiau kaip 160 narių, 1991 m. sausio 11 – 13 d. d. užgrobdama Lietuvos Respublikos Valstybinės leidybos įmonę „Spauda“, Lietuvos radiją ir televiziją, Lietuvos radijo ir televizijos centrą bei iki 1991 m. rugpjūčio 23 d. vykdydama komendantą valandą, padarė nusikaltimus žmoniškumui bei karo nusikaltimus.

Baudžiamosios bylos duomenimis nustatyta, kad dėl:

- 1990.03.25 Vilniaus pedagoginio instituto mokomojo korpuso ir šio instituto bendrabučio TSRS kariuomenės užgrobdimo, kuomet buvo sutrikdytas minėto instituto darbas;
 - 1990.04.20 grupės TSRS kariuomenės kariškių įsiveržimo į Lietuvos leidybos įmonės „Spauda“ žurnalų gamybos cecho patalpas Maironio g. 1/9, Vilniuje, kuomet nukentėjo cechą saugantys draugovinėškai bei darbuotojai;
 - 1990.11.17 TSRS karinės įgulos Vilniuje kariškių pavartoto smurto prieš antikarinio taikaus mitingo dalyvius prie Vilniaus karinio Šiaurės miestelio;
 - 1991.01.13 TSRS kariškių patruliavimo ties Vilniaus kariniu Šiaurės miesteliu,
 - 1991.02.12 visuomeninės organizacijos „Ščit“ nepriklausomų karinių ekspertų neteisėto sulaikymo;
 - 1991.03.17 kitos valstybės – TSRS referendumo „Dėl TSRS išsaugojimo“ organizavimo ir vykdymo;
 - nuo 1991.03.27 iki 1991.05.19 LR Krašto apsaugos departamento Pasienio apsaugos tarnybų, Muitinių departamento muitinių postų, Krašto apsaugos departamentui pavaldžių organizacijų užgrobdimo, jose dirbančių darbuotojų, pasitraukusių iš tarnybos TSRS armijoje jaunuolių užpuolimų;
 - 1991.08.19-23 TSRS Valstybinio ypatingosios padėties komiteto sąmokslų plano vykdymo Lietuvoje;
 - 1991.08.19-23 TSRS Valstybinio ypatingosios padėties komiteto sąmokslų plano organizavimo ir vykdymo Lietuvoje,
- buvo iškeltos baudžiamosios bylos ir atliekamas ikiteisminis tyrimas.

Iš Vilniaus apygardos teismo 1999.08.23 nuosprendžio, matyti, kad teisiamieji M. Burokevičius, J. Jermalavičius, J. Kuolelis dėl 1990.03.25 Vilniaus pedagoginio instituto mokomojo korpuso ir šio instituto bendrabučio užgrobdimo, dėl 1991.03.17 kitos valstybės – TSRS referendumo „Dėl TSRS išsaugojimo“ organizavimo ir vykdymo, M. Burokevičius, J. Jermalavičius

dėl Lietuvos leidybos įmonės „Spauda“ 1990.04.20 užgrobo, dėl 1991.01.13 TSRS kariškių patruliavimo ties Vilniaus kariniu Šiaurės miesteliu, M. Burokevičius dėl 1991.08.19-23 TSRS Valstybinio ypatingosios padėties komiteto sąmokslų plano organizavimo ir vykdymo Lietuvoje buvo išteisinti, nesant jų veikloje nusikaltimo sudėties, ar neįrodžius jų dalyvavimo šių nusikaltimų padaryme. Teismas pažymėjo, kad šiuos objektus užgrobė ar šiuos veiksmus atliko TSRS kariškiai, kurie su minėtais asmenimis savo veiksmų nederino ir neaptarinėjo. Baudžiamoji atsakomybė dėl antivalstybinės veiklos ir kenkimo Lietuvos valstybei atsirado tik 1990 11 11, minėtuose užgrobtuose objektuose teisiai jokių veiklos nevykdė. Teismas taip pat pažymėjo, kad TSRS Valstybinis ypatingosios padėties komitetas rėmėsi kariškiais. Kaltinimai šiuose epizoduose pareikšti kitiems asmenims, kurie nuo tardymo pasislėpė kitose valstybėse, o teismas jų atžvilgiu baudžiamąją bylą išskyrė į atskirą tyrimą.

2003-05-01 įsigaliojus 2000 m. BK, nustatyta baudžiamoji atsakomybė už tarptautinės teisės draudžiamą elgesį su žmonėmis, tarptautinės humanitarinės teisės saugomų asmenų žudymą, žalojimą, kankinimą ar kitokį nežmonišką elgesį su jais ar jų turto apsaugos pažeidimą, draudžiamą karo ataką, uždraustą karo priemonių naudojimą. Remiantis LR BK 95 str. minėtiems nusikaltimams nėra taikomas apkaltinamojo nuosprendžio senaties terminas, taip pat baudžiamajame įstatyme nurodyta, kad tokio pobūdžio nusikaltimai turi grįžtamąją galią (LR BK 3 str. 3 d.).

2011-03-31 įsigaliojo Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 22 d. priimtas LR BK 3, 7, 95, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 109, 111 str. pakeitimo ir papildymo, 104 str. pripažinimo netekusiu galios ir kodekso papildymo 113 str. įstatymas Nr. XI-1291. Priimto įstatymo nuostatos suderintos su Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, taip sudarant teisinį pagrindą patraukti asmenis baudžiamojon atsakomybėn už visas tarptautinės teisės draudžiamas nusikalstamas veikas, įskaitant ir padarytas netarptautinio ginkluoto konflikto metu. Įsigaliojus minėtoms LR BK pataisoms, atsirado teisinis pagrindas patraukti asmenis baudžiamojon atsakomybėn pagal LR BK 100 str., net ir už atskirus pavienius nežmonišką elgesio veiksmus, jeigu juos galima įvertinti kaip valstybės ar organizacijos oficialios ar faktinės politikos dideliu mastu arba sistemingai užpildinėti civilius gyventojus, rėmimą ar vykdymą, bei pagal LR BK 101 str., 103 str. 1 d., 111 str. 1 d. bei 112 str. kaip tarptautine humanitarine teise uždraustus karo nusikaltimus. Už minėtų nusikaltimų padarymą netaikomi apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai (LR BK 95 straipsnio 8 dalies 2, 3, 5, 9 ir 10 punktai).

Iš ikiteisminio tyrimo metu surinktos baudžiamosios bylos medžiagos matyti, kad ne visi pradėti ikiteisminiai tyrimai turi nusikaltimų žmoniškumui bei karo nusikaltimų požymius. Pagal BPK 3 str. 1 d. 1 p. nuostatas baudžiamasis procesas negali būti pradėtas, o pradėtas turi būti nutrauktas, jeigu nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių. Vadovaujantis baudžiamojo proceso teorija tai reiškia, kad 1) visai nebuvo jokio įvykio, apie kurį kaip apie nusikalstamą veiką buvo pateikta informacija; 2) kažkoks įvykis, pasireiškęs priešingu teisei elgesiu, yra buvęs, bet to įvykio negalima laikyti nusikalstama veika; 3) buvo įvykis, atsitikęs be niekieno kaltės.

Kaip matyti iš baudžiamosios bylos medžiagos, LKP/TSKP darbuotojams bei TSRS kariškiams užgrobus Vilniaus pedagoginio instituto mokomąjį korpusą ir bendrabutį, 1990-04-20 TSRS kariuomenės kariškiams įsiveržus į Lietuvos leidybos įmonės „Spauda“ žurnalų gamybos cecho patalpas; 1990-11-17 TSRS karinės įgulos Vilniuje kariškiams pavartojus smurtą prieš mitingą dalyvius prie Vilniaus karinio Šiaurės miestelio; 1991-01-13 TSRS kariškiams patruliuojant ties Vilniaus kariniu Šiaurės miesteliu ir kt. nebuvo atlikti veiksmai, nekilo pasekmės numatytos BK 100 str., 101 str., 103 str. 1 d., 111 str. 1 d., 112 str. dispozicijose, todėl sutinkamai su BPK 3 str. 1 d. 1 p. ikiteisminiai tyrimai dėl aukščiau išvardintų nusikalstamų veikų turi būti nutraukti, nesant nusikaltimų žmoniškumui bei karo nusikaltimų požymių.

Remdamasis išdėstytu ir vadovaudamasis bei Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 str. 1 d. 1p., 212 str. 1 p., 214 str. 4, 5 d. d.:

n u t a r è:

1. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl Vilniaus pedagoginio instituto mokomojo korpuso ir šio instituto bendrabučio 1990.03.25 užgrobimo ir veiklos po užgrobimo, kuomet S.-J. Šimkui, L. Razmai buvo padaryta moralinė žala nutraukti;
2. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl 1990.04.20 grupės TSRS VRM kariuomenės kariškių įsiveržimo į Lietuvos leidybos įmonės „Spauda“ žurnalų gamybos cecho patalpas Maironio g. 1/9, Vilniuje, kuomet G. Mačėnui buvo padaryta moralinė, materialinė, fizinė žala, Z. Vaišvilai, D. Šlapkauskui, R. Baltušiai, K.-A. Mickevičiui, S. Šarkui, A. Balceriui, Č. Vaitkevičiui, R. Sperskaičiui, V. Narkošiai, S. Balilioniui, A. Kriaučiūnui, R. Čeniui, A. Andriuškevičiui, V. Dargužiui – moralinė, fizinė žala, R. Šuliokui – fizinė žala, A. Ališauskui – materialinė žala, J. Pradzevičiui, J. Vasiliauskui, A. Jurevičiūtei – moralinė žala, nutraukti;
3. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl 1990.11.17 TSRS karinės įgulos Vilniuje kariškių pavartoto smurto prieš antikarinio taikaus mitingo dalyvius prie Vilniaus karinio Šiaurės miestelio, kuomet V. Domaševičiui, K.-J. Kamanduliui, J. Damaševičiui buvo padaryta moralinė, materialinė, fizinė žala, R. Anusauskui – fizinė, materialinė žala, K. Šveiščiui – moralinė, fizinė žala, A. Galvydžiui – moralinė, fizinė žala ir R.-S. Žukauskui, E. Kriščiūnui – moralinė žala, nutraukti;
4. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl 1991.01.13 TSRS kariškių patruliavimo ties Vilniaus kariniu Šiaurės miesteliu, nutraukti;
5. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl 1991.02.12 visuomeninės organizacijos „Ščit“ nepriklausomų karinių ekspertų neteisėto sulaikymo, kuomet G. Melkovui, A. Jevstignejevui, I. Byčkovui, K. Balčiūnui buvo padaryta moralinė, materialinė žala, nutraukti;
6. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl 1991.03.17 kitos valstybės – TSRS referendumo „Dėl TSRS išsaugojimo“ organizavimo ir vykdymo, nutraukti;
7. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl nuo 1991.03.27 iki 1991.05.19 LR Krašto apsaugos departamento Pasienio apsaugos tarnybų, Muitinių departamento muitinių postų, Krašto apsaugos departamentui pavaldžių organizacijų užgrobimo, jose dirbančių darbuotojų, pasitraukusių iš tarnybos TSRS armijoje jaunuolių užpuolimų, kuomet E. Žvikliui buvo padaryta fizinė žala, M. Šinkoniui – fizinė, moralinė, A.-G. Kilnai, D. Brazauskui, K. Golekui, A. Bleicnertienei, S. Janutai, A. Truskai, V. Bingeliui, A. Žalkauskui, J. Blažiukoniui, J. Drobniui, A. Milučiai, D. Stančikui, R. Aurylai, V. Giedraičiui, P. Baubinui, K. Luneckui, V. Pečionaičiui – moralinė, G. Paliuliui – materialinė, V. Grabauskui – fizinė, materialinė, moralinė žala, nutraukti;
8. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl 1991.08.19-23 TSRS Valstybinio ypatingosios padėties komiteto sąmokslų plano vykdymo Lietuvoje, nutraukti;
9. Ikiteisminį tyrimą byloje Nr. 09-2-031-99 dėl 1991.08.19-23 TSRS Valstybinio ypatingosios padėties komiteto sąmokslų plano organizavimo ir vykdymo Lietuvoje, nutraukti.
10. Apie priimtą nutarimą informuoti proceso dalyvius ir jiems išaiškinti, kad sutinkamai su LR BPK 214 str. šis nutarimas gali būti skundžiamas aukštesniajam prokurorui, skundas gali būti paduodamas per dvidešimt dienų nuo nutarimo nuorašo gavimo dienos.

Baudžiamojo persekiojimo departamento
prokuroras

Gintautas Paškevičius